

PYHÄ EKUMEENINEN
VATIKAANIN II
KIRKOLLISKOKOUS

Toinen osa

JULISTUKSET JA DEKREETIT

Alunperin nämä asiakirjat ovat ilmestyneet
Acta Apostolicae Sedis -sarjassa:

Gravissimum educationis: Vol. LVIII, 1966, n:o 10

Nostra aetate: Vol. LVIII, 1966, n:o 10

Dignitatis humanae: Vol. LVIII, 1966, n:o 14

Ad gentes: Vol. LVIII, 1966, n:o 14

Presbyterorum ordinis: Vol. LVIII, 1966, n:o 14

Apostolicam actuositatem: Vol. LVIII, 1966, n:o 12

Optatam totius: Vol. LVIII, 1966, n:o 10

Perfectae caritatis: Vol. LVIII, 1966, n:o 10

Christus Dominus: Vol. LVIII, 1966, n:o 10

Unitatis redintegratio: Vol. LVII, 1965, n:o 1

Orientalium ecclesiarum: Vol. LVII, 1965, n:o 1

Inter mirifica: Vol. LVI, 1964, n:o 3

*Rakenneluettelossa mainitut otsikot ovat asiakirjaa valmistelleen
komission laatimat, mutta eivät kuulu lopulliseen tekstiin. Ne on otettu
mukaan asiakirjan ymmärtämisen helpottamiseksi.*

Pyhä ekumeeninen

Vatikaanin II kirkolliskokous

Toinen osa: **Julistukset ja dekreetit**

Suomenkielinen laitos:

Copyright © 2013 Katolinen tiedotuskeskus, Pyhän Henrikin aukio

1 B, 00140 Helsinki. Sähköposti: info@katolinen.fi. Kannen kuva:

SIR.

Tämä teos sisältää tarkistetut laitokset aiemmin yksittäin
julkaistuista asiakirjoista sekä kolme ennen julkaisematonta
suomennosta. Ensimmäinen painos.

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2013.

ISBN-13: 978-952-9627-84-4.

**Piispa Paavali
Jumalan palvelijain palvelija
yhdessä pyhän kirkolliskokouksen isien kanssa
asian ainaiseksi muistamiseksi**

Dekreetti

OPTATAM TOTIUS

pappien koulutuksesta

DEKREETIN RAKENNE

JOHDANTO

I Asetus pappien koulutuksesta eri kansojen keskuudessa

1. Koulutuksen sopeuttaminen

II Pappiskutsumuksia on edistettävä voimakkaammin

2. Koko kristillisen kansan vastuu
3. Hengellinen ja älyllinen kasvatus alaseminaareissa

III Pappisseminaarien järjestäminen

4. Koulutuksen pastoraalinen päämäärä
5. Esimiesten ja opettajien valinta
6. Oikean aikomuksen tutkiminen
7. Hiippakuntien yhteiset seminaarit

IV Hengellisen opetuksen syventäminen

8. Hengellisen elämän syventäminen
9. Kasvattaminen Kirkon mielen mukaisuuteen ja uskollisuuteen
10. Siveys
11. Itsehillintä
12. Pastoraalinen koulutusaika

V Kirkollisten opintojen uudelleenjärjestely

13. Humanistinen sivistys
14. Suuntautuminen teologiaan
15. Filosofiset opinnot

16. Teologiset opinnot
17. Opetusmenetelmien tarkistaminen
18. Syventävät opinnot

VI Varsinaisen pastoraalisen koulutuksen edistäminen

19. Keskustelutaito
20. Lähetysshengen kasvattaminen
21. Käytännön harjoittelu seminaarin ulkopuolella

VII Koulutuksen täydentäminen varsinaisen opiskelun jälkeen

22. Teoreettinen ja käytännöllinen täydennyskoulutus

PÄÄTÖS

JOHDANTO

Pyhä kirkolliskokous on täysin tietoinen siitä, että koko Kirkon toivottu uudistuminen on suurelta osalta riippuvainen Kristuksen hengen elävöittävästä pappeuden palveluvirasta [1]. Siksi se painottaa pappien koulutuksen ratkaisevaa merkitystä ja osoittaa joitakin peruseriaatteita, jotka vahvistavat jo vuosisatojen aikana käytännössä koeteltuja lakeja ja liittävät niihin uusia aineksia, jotka vastaavat tämän pyhän kirkolliskokouksen konstituutioita ja dekreettejä sekä eri aikojen muuttuneita olosuhteita. Tällainen pappien koulutus on katolisen pappeuden ykseyden tähden välttämätön kaikille hiippakunta- ja sääntökuntapapeille kaikissa riituksissa. Siksi nämä määräykset, jotka koskevat välittömästi hiippakuntapappeja, ovat voimassa – ottaen huomioon tarpeelliset sopeutukset – kaikkien pappiskandidaattien kohdalla.

I

ASETUS PAPPIEN KOULUTUKSESTA ERI KANSOJEN KESKUUDESSA

1. Koska kansat ja maat ovat kovin erilaisia, voidaan säätää vain hyvin yleisiä lakeja. Siksi eri kansoja ja riituk-sia varten tulee valmistaa oma ”Pappien koulutusjärjes-tys”. Piispainkokousten pitää säätää [2], ajoittain tarkis-taa ja esittää se Apostolin istuimen hyväksyttäväksi. Tällä koulutusjärjestyksellä yleismaailmalliset lait tulee sopeut-taa ajallisiin ja paikallisiin erityisoloihin, niin että pappi-en koulutus tapahtuu aina niiden alueiden pastoraalisten tarpeiden mukaisesti, joissa he harjoittavat palvelutehtä-väänsä.

II

PAPPISKUTSUMUKSIA ON EDISTETTÄVÄ VOIMAKKAAMMIN

2. Pappiskutsumusten edistämismääräyksen [3] kos-kee koko kristillistä yhteisöä, jonka tulee täyttää tämä teh-tävä ennen kaikkea täysin kristillisellä elämällä. Suurim-man osuuden työstä tekevät toisaalta perheet, jotka uskon, rakkauden ja hurskauden hengen innoittamina muodosta-vat tavallaan ensimmäisen seminaarin, toisaalta taas seu-rakunnat, joiden vireään elämään nuoret itse osallistuvat. Opettajat sekä kaikki, jotka jollakin tavalla huolehtivat las-ten ja nuorten kasvatuksesta – erityisesti katoliset yhdis-tykset –, koettakoot kasvattaa heille uskottuja nuoria siten,

että nämä voivat tunnistaa jumalallisen kutsumuksen ja mielellään noudattaa sitä. Kaikki papit osoittakoot apostolista intoaan ennen kaikkea vaalimalla kutsumuksia ja vetäkööt omalla nöyrällä, työteliällä ja sisäisen ilon täytämällä elämällään sekä keskinäisen papillisen rakkauden ja veljellisen yhteistyön esimerkillään nuorten mieliä kohti pappeutta.

Piispojen tehtävä on kannustaa omaa laumaansa edistämään kutsumuksia ja huolehtia tällöin kaikkien voimien ja ponnistelujen yhdistämisestä. Lisäksi heidän tulee isällisesti ja uhrautumista pelkäämättä auttaa niitä, joiden he arvioivat olevan kutsuttuja Herran työhön.

Koko Jumalan kansan uuttera yhteistyö kutsumusten hyväksi on vastaus jumalallisen Kaitselmuksen toimintaan. Sehän jakaa tehtävään tarpeelliset lahjat niille ihmisille, jotka Jumala on valinnut osallistumaan Kristuksen hierarkkiseen pappeuteen, ja auttaa heitä armollaan. Samalla se uskoo Kirkon laillisille viranhaltijoille tehtävän tutkia ja kutsua soveliaiksi havaitut ehdokkaat, jotka ovat pyytäneet tätä korkeata virkaa oikealla aikomuksella ja täysin vapaasti, ja vihkiä heidät Pyhän Hengen sinetillä jumalallisen kultin toimittamiseen ja Kirkon palvelukseen [4].

Pyhä kirkolliskokous suosittelee ennen kaikkea yhteistyössä koeteltuja perinteisiä keinoja, kuten palavaa rukousta, kristillistä katumusta ja kristittyjen yhä syvämpää opastusta, jota he saavat saarnan ja uskonnonopetuksen tai myös erilaisten tiedotusvälineiden kautta. Siten tulee näyttää selvästi pappiskutsumuksen välttämättömyys, luonne ja suuruus. Edelleen kirkolliskokous säättää, että kutsumusten edistämistoimien, jotka asiaa käsittelevien paavillisten asiakirjojen mukaisesti jo on aloitettu tai tullaan aloittamaan hiippakuntien, alueiden tai kansojen tasolla, tulee järjestelmällisesti ja johdonmukaisesti ohjata koko pastoraalista toimintaa kutsumusten hyväksi käyttämällä kaikkia nykyaikaisen psykologian ja sosiolo-

gian tarjoamia apuneuvoja ja toteuttaa sitä sekä harkitusti että innokkaasti [5].

Kutsumusten edistämistyön tulee sitten avarakatseisesti ylittää hiippakuntien, kansojen, sääntökuntien ja riitusten väliset rajat ja katsoen yleismaailmallisen Kirkon tarpeita tuoda apua erityisesti niille seuduille, joilla kiipimmin kaivataan työntekijöitä Herran viinitarhaan.

3. Alaseminaareissa, jotka on perustettu alkavien kutsumusten vaalimiseksi, oppilaita tulee erityisellä uskonnollisella kasvatuksella ja ennen kaikkea soveliaalla hengellisellä ohjauksella valmistaa jalomielisesti ja puhtain sydämin seuraamaan Lunastajaamme Kristusta. Esimiesten isällisessä johdossa ja suotuisassa yhteistyössä vanhempien kanssa heidän tulee viettää nuorten ihmisten iän, mielenlaadun ja kehityksen mukaista elämää, joka on täysin sopusoinnussa terveen psykologian periaatteiden kanssa. Riittävää elämäkokemusta sekä normaaleita suhteita oman perheen kanssa ei myöskään saa puuttua [6]. Nekin säännöt, jotka tässä asiakirjassa säädetään pappiseminaareista, sovelletaan myös alaseminaareihin, mikäli ne vastaavat niiden tehtävää ja luonnetta. Oppilaiden opinnot tulee järjestää niin, että he ilman vaikeuksia voivat jatkaa niitä myös muualla, jos he myöhemmin valitsevat toisen elämänuran.

Samaa huolenpitoa tulee edelleen osoittaa niiden nuorten ihmisten orastavaa kutsumusta kohtaan, jotka eri maissa opiskelevat myös alaseminaarin tehtävää täyttävissä erityisissä opistoissa tai joita opetetaan muissa kouluissa tai muilla koulutustavoilla. Lisäksi on huolehdittava siitä, että kehitetään opistoja ja muita opintomahdollisuuksia niitä varten, jotka aikuisina seuraavat jumalallista kutsusta.

III

PAPPISSEMINAARIEN JÄRJESTÄMINEN

4. Pappisseminaarit ovat välttämättömiä pappien koulutukselle. Niissä koko opiskelijoiden kasvatuksen tulee tähdätä siihen, että heistä Herramme Jeesuksen Kristuksen – opettajan, papin ja paimenen – esimerkin mukaisesti kasvatetaan sielujen paimenia [7]. Heitä valmistetaan siis sanan palvelukseen, jotta he yhä paremmin ymmärtäisivät ilmoitetun Jumalan sanan, perehtyisivät siihen mietiskelyn kautta ja ilmaisivat sitä sanoin ja elämällään; edelleen kultin ja pyhityksen palvelukseen, jotta he rukouksessa ja pyhissä liturgisissa vietoissa harjoittaisivat pelastuksen työtä eukaristisen uhrin ja sakramenttien välityksellä; ja myös paimenen tehtävään, jotta he osaisivat edustaa ihmisten keskuudessa Kristusta, joka ”ei tullut palveltavaksi, vaan palvelemaan ja antamaan henkensä lunnaksi monien puolesta” (Mark. 10:45; vrt. Joh. 13:12-17), ja jotta he tulisivat kaikkien palvelijoiksi ja siten ovat monille hyödyksi (vrt. 1. Kor. 9:19).

Siksi kaikki koulutuksen alueet – hengellinen, älyllinen ja järjestystä koskeva – tulee suunnata johdonmukaisesti tätä pastoraalista päämäärää kohti. Sen saavuttamiseksi kaikkien esimiesten ja opettajien täytyy ponnistella uutterasti ja yksimielisesti uskollisessa kuuliaisuudessa piispan arvovaltaa kohtaan.

5. Koska opiskelijoiden koulutus on riippuvainen sekä viisaista laeista että aivan erityisesti soveliaista kasvattajista, seminaarien esimiehet ja opettajat on valittava parhaista voimista [8]. Heidät täytyy huolellisesti valmentaa tehtäväänsä perusteellisella opillisella koulutuksella, sitä vastaavalla pastoraalisella kokemuksella sekä erityisellä hengellisellä ja pedagogisella koulutuksella. Tähän tarkoitukseen on siis järjestettävä sopivia opistoja tai ainakin hy-

vin suunniteltuja kursseja sekä pidettävä seminaarien esimiehille säännöllisiä kokouksia.

Esimiehet ja opettajat pitäkööt aina mielessään, miten suuresti opiskelijoiden saaman opetuksen tulos riippuu opettajien tavasta ajatella ja toimia. Rehtorin johdolla heidän tulee elää mitä läheisimmässä hengen ja toiminnan yhteydessä keskenään ja yhdessä opiskelijoiden kanssa muodostaa perhe, joka vastaa Herran rukousta ”jotta he olisivat yhtä” (vrt. Joh. 17:11) ja kasvattaa opiskelijoiden iloa omasta kutsumuksestaan. Piispan taas tulee jatkuvalta rakastavalla huolenpidolla rohkaista seminaarissa työskenteleviä ja olla opiskelijoille itselleen todellinen isä Kristuksessa. Kaikki papit pitäkööt seminaaria hiippakunnan sydämenä ja tarjotkoot sille mielellään omaa apuaan [9].

6. Valppaasti ja huolellisesti, kunkin ikää ja kehitystasoa vastaavasti, täytyy tutkia ehdokkaiden oikeata aikomusta ja vapaata tahtoa, heidän hengellistä, moraalista ja älyllistä soveltuvuuttaan sekä vaadittavaa fyysistä ja psyykkistä terveystään. Tällöin on myös otettava huomioon perheeltä mahdollisesti perityt taipumukset. Lisäksi tulee arvioida ehdokkaiden kykyä kantaa pappeuden kuormia ja täyttää pastoraalisia tehtäviä [10]. Kaikessa opiskelijoiden valinnassa ja tutkimisessa on aina käytettävä tarpeellista henkistä lujuutta silloinkin, kun valitettavasti on puutetta papeista [11]. Jumalahan ei salli Kirkkonsa jäädä ilman palvelijoita, jos valitaan kykenevät ja ohjataan soveltumattomat isällisesti toisiin tehtäviin ja heitä autetaan tietoisina kristillisestä kutsumuksestaan omistautumaan innokkaasti maallikkojen apostolaattiin.

7. Siellä, missä yksittäiset hiippakunnat eivät pysty perustamaan omaa seminaaria, tulee perustaa ja edistää hiippakuntien yhteisiä seminaareja kokonaista aluetta tai kansaa varten, jotta voidaan tehokkaammin huolehtia opiskelijoiden perusteellisesta koulutuksesta, jota on tässä

asiassa pidettävä ylimpänä lakina. Tällaisten – sekä alueellisten että kansallisten – seminaarien johto on järjestettävä kyseisen alueen piispojen laatimien [12] ja Apostolisen istuimen hyväksymien asetusten mukaisesti.

Seminaareissa, joissa on runsaasti opiskelijoita, heidät tulee jakaa sopivalla tavalla pienempiin ryhmiin, jotta yksityisten opiskelijoiden henkilökohtaista koulutusta voidaan paremmin ohjata. Johdon ja tieteellisen koulutuksen ykseys on kuitenkin säilytettävä.

IV

HENGELLISEN OPETUKSEN SYVENTÄMINEN

8. Hengellisen opetuksen tulee liittyä läheisesti opilliseen ja pastoraaliseen koulutukseen. Erityisesti hengellisen ohjaajan avustuksella [13] opiskelijoiden tulee oppia elämään läheisessä ja jatkuvassa yhteydessä Isän kanssa hänen Poikansa Jeesuksen Kristuksen kautta Pyhässä Hengessä. Kun he kerran pyhän vihkimyksen kautta tulevat Kristuksen, Papin, kaltaisiksi, heidän tulee myös oppia olemaan kiinteässä yhteydessä häneen kuin ystävinä koko elämänsä ajan [14]. Heidän tulee eläytyä Kristuksen pääsiäissalaisuuteen niin, että he osaavat perehdyttää siihen kansan, joka heidän ohjattavakseen uskotaan. Heidät on opetettava etsimään Kristusta mietiskelemällä uskollisesti Jumalan sanaa, osallistumalla aktiivisesti Kirkon pyhiin salaisuuksiin, etenkin eukaristiaan ja hetkipalvelukseen [15], sekä etsimään häntä piispasta, joka antaa heille lähetystehtävän, ja ihmisistä, joiden luokse heidät lähetetään, varsinkin köyhistä, lapsista ja sairaista, syntisistä ja epäuskoisista. Autuainta Neitsyt Mariaa, jonka Kristus Jeesus kuollessaan ristillä uskoi opetuslapselleen äidiksi, heidän tulee rakastaa ja kunnioittaa lapsenomaisella luottamuksella.

Hartausmuotoja, joita Kirkon kunnianarvoinen traditio on suositellut, tulee vaalia innokkaasti. On kuitenkin huo-

lehdittava siitä, ettei hengellinen koulutus rajoitu yksin niihin eikä suuntaudu yksipuolisesti uskonnolliseen tunteeseen. Opetelkoot opiskelijat pikemmin elämään evankeliumin esikuvan mukaisesti ja tulemaan voimakkaiksi uskossa, toivossa ja rakkaudessa, jotta he harjoittaessaan näitä hyveitä omaksuvat rukouksen hengen [16], saavat kutsumukselleen lujuuutta ja varmuutta, voimistavat muita hyveitä ja tulevat yhä innokkaammiksi voittamaan kaikki ihmiset Kristukselle.

9. Opiskelijat syventykööt Kirkon salaisuuteen, jota tämä pyhä kirkolliskokous on erityisesti selittänyt, niin että he ovat uskollisia Kristuksen sijaiselle nöyrässä ja lapsenomaisessa rakkaudessa ja myöhemmin pappeina pysyvät oman piispansa luotettavina työtovereina ja yhteistyössä pappisveljiensä kanssa antavat todistuksen siitä ykseydestä, jolla ihmisiä vedetään Kristuksen luokse [17]. Oppikoot he avarin sydämin osallistumaan koko Kirkon elämään, kuten pyhä Augustinus sanoo: "Niin paljon kuin kukin rakastaa Kristuksen Kirkkoa, niin paljon hänellä on myös Pyhää Henkeä." [18] Opiskelijoiden täytyy täysin selvästi ymmärtää, ettei heitä ole tarkoitettu hallitsemaan eikä saamaan kunniaavirkoja, vaan heidän pitää kokonaan omistautua Jumalan palvelemiseen ja pastoraaliseen palvelutehtävään. Erityisen huolellisesti heitä pitää kasvattaa papilliseen kuuliaisuuteen, köyhään elintapaan ja itsensä kieltämisen henkeen [19], niin että he tottuvat vapaaehtoisesti luopumaan myös luvallisista mutta tarpeettomista asioista ja tulemaan ristiinnaulitun Kristuksen kaltaisiksi.

Opiskelijoille on selitettävä, millaisia taakkoja he ottavat kannettavikseen; heiltä ei saa kätkeä mitään papin elämän vaikeuksia. Heidän ei kuitenkaan pidä nähdä tulevassa toiminnassaan miltei pelkästään vaaroja, vaan pikemminkin heitä on ohjattava siihen, että he juuri pastoraalisesta työstään saavat hengelliseen elämäänsä niin paljon voimaa kuin mahdollista.

10. Opiskelijoita, jotka oman riituksensa pyhien ja kestävien lakien mukaisesti noudattavat pappien selibaatin kunnioitettavaa perinnettä, tulee suurella huolenpidolla kasvattaa tähän säätyyn. Siinä he taivasten valtakunnan tähden (vrt. Matt. 19:12) luopuvat avioliittoelämästä, liittyvät Herraan jakamattomalla rakkaudella [20], mikä on syvällisesti uuden liiton mukaista, antavat todistuksen ylönousemuksesta tulevassa maailmassa (vrt. Luuk. 20:36) [21] ja saavat erittäin tehokasta apua sen täydellisen rakkauden jatkuvaan harjoittamiseen, joka tekee heidät kykeneviksi papin tehtävässään tulemaan kaikille kaikeksi [22]. Heidän tulee tuntea syvästi, miten suurella kiitollisuudella tämä sääty on otettava vastaan, ei pelkästään kirkollisen lain käskynä vaan Jumalan kallisarvoisena lahjana, jota heidän tulee nöyrästi rukoilla ja kiiruhtaa vapaasti ja auliisti noudattamaan Pyhän Hengen kannustavan ja auttavan armon tuella. Opiskelijoiden täytyy asianmukaisesti tuntea kristillisen avioliiton velvollisuudet ja arvokkuus, sillä se edustaa Kristuksen ja Kirkon välistä rakkautta (vrt. Ef. 5:22-33). Heidän tulee kuitenkin selvästi käsittää Kristukselle pyhitetyn neitsyyden etusija [23], niin että he kypsän harkinnan jälkeen tekevät valinnan ja jalomielisesti vihkiytyvät ruumiineen ja sieluineen kokonaan Jumalalle.

Opiskelijoita tulee muistuttaa vaaroista, jotka uhkaavat heidän siveyttään varsinkin nykyisessä yhteiskunnassa [24]. Heidän on sopivin jumalallisin ja inhimillisin apuneuvoin opittava yhdistämään avioliitosta luopuminen elämäänsä siten, ettei heidän elämänsä ja toimintansa kärsi selibaatista minkäänlaista vahinkoa vaan he pikemminkin saavat ruumiinsa ja sielunsa entistä paremmin valvontaansa, saavuttavat täydellisemmän kypsyyden ja kokevat syvällisemmin evankeliumin autuuden.

11. Kristillisen kasvatuksen periaatteita on tarkoin noudatettava ja niitä on asianmukaisesti täydennettävä terveen psykologian ja pedagogian uusimmilla tiedoilla. So-

peuttamalla koulutus viisaasti opiskelijoiden ikään heitä tulee kasvattaa myös tarpeelliseen inhimilliseen kypsyyteen. Tämän tulee ilmetä varsinkin tietynä mielen lujuutena, kykynä tehdä harkittuja ratkaisuja ja oikeana tapana arvioida tapahtumia ja ihmisiä. Opiskelijoiden täytyy oppia oikein kehittämään omaa luonnettaan. Heidä on kasvatettava hengen lujuuteen ja heidän pitää oppia arvostamaan yleensäkin niitä hyveitä, joille ihmiset panevat paljon painoa ja jotka tekevät Kristuksen palvelijan hyväksytyksi [25]. Sellaisia hyveitä ovat mielen vilpittömyys, valpas oikeudenmukaisuuden taju, luotettavuus lupausten täyttämässä, hyvät käytöstavat, vaatimattomuus ja rakkaus keskustelussa.

Seminaarin elämänjärjestystä ei ole pidettävä vain yhteisen elämän ja rakkauden tehokkaana tukena, vaan pikemminkin koko koulutuksen välttämättömänä osana se edistää itsehillinnän saavuttamista, kypsän persoonallisuuden kehittämistä ja kaikkien muiden henkisten ominaisuuksien muovaamista, jotka suuressa määrin hyödyttävät Kirkon järjestynyttä ja hedelmällistä toimintaa. Tätä järjestystä on harjoitettava niin, että opiskelijoissa herää itsestään halukkuus hyväksyä esimiesten arvovalta sisäisestä vakaumuksesta tai omantunnon vaatimuksesta (vrt. Room. 13:5) ja ylikuonnollisten syiden takia. Järjestyssäännot pitää kuitenkin sopeuttaa opiskelijoiden ikään, niin että he vähitellen oppivat hallitsemaan itseään, käyttämään vapauttaan järkevästi, toimimaan omasta aloitteesta ja harkitusti [26] ja työskentelemään yhdessä oppilastoveriensa ja maallikoiden kanssa.

Seminaarin koko elämäntyylisiin tulee kuulua pyrkimys hurskauteen ja hiljaisuuteen sekä keskinäiseen avuliaisuuteen ja se tulee järjestää niin, että se on jo tiettyä johdatusta tulevaan papin elämään.

12. Piispojen tehtävänä on säätää asianmukainen ajanjakso opiskelijoiden tiiviimpää hengellistä koulutusta var-

ten, jotta heidän hengellinen kasvatuksensa saa tukevamman pohjan ja jotta he kypsällä harkinnalla ottavat vastaan kutsumuksensa. Sitä paitsi piispoilla tulee olla mahdollisuus harkita opintojen keskeyttämistä tai asettaa sopiva aikamäärä pastoraalista koulutusta varten, jotta pappiskandidaattien soveltuvuutta voidaan luotettavasti koetella. Edelleen piispojen pitää aina paikallisten olosuhteiden mukaisesti päättää, olisiko tuolloin voimassa olevan yleisen oikeuden vaatimaa vihkimisikää korotettava, ja harkita, onko aiheellista, että opiskelijoiden annetaan vielä teologisten opintojen päätyttyä sopivan ajan hoitaa diakonin tehtäviä, ennen kuin heidät vihitään papeiksi.

V

KIRKOLLISTEN OPINTOJEN UUELLEENJÄRJESTELY

13. Ennen varsinaisten kirkollisten opintojen aloittamista opiskelijoiden pitää saavuttaa se humanistisen ja tieteellisen sivistyksen taso, joka heidän maassaan antaa oikeuden päästä korkeakouluihin. Lisäksi heidän pitää oppia latinaa niin paljon, että he pystyvät ymmärtämään ja käyttämään lukuisia tieteellisiä lähteitä ja kirkollisia asiakirjoja [27]. Oman riituksen käyttämän liturgisen kielen opiskelua on pidettävä välttämättömänä; pyhän Raamatun ja tradition kielten asianmukaista tuntemista tulee erityisesti edistää.

14. Kirkollisten opintojen uudelleenjärjestelyssä on ennen kaikkea huolehdittava siitä, että filosofiset ja teologiset oppiaineet paremmin sopeutetaan toisiinsa. Niiden tulee sopusointuisesti pyrkiä avaamaan opiskelijoille yhä syvemmin Kristuksen salaisuuden, joka kulkee läpi koko ihmiskunnan historian, vaikuttaa jatkuvasti Kirkossa ja aivan erityisellä tavalla papin palvelutehtävässä [28]. Jotta tämä näkemys tulee opiskelijoille tutuksi heidän koulutuksensa alusta asti, kirkolliset opinnot pitää aloittaa riit-

tävän pitkällä johdantokurssilla. Johdannossa pelastuksen salaisuus tulee esittää niin, että opiskelijat näkevät selvästi kirkollisten opintojen tarkoituksen, rakenteen ja pastoraalisen päämäärän, että heitä samalla autetaan perustamaan koko henkilökohtainen elämänsä uskon varaan ja yhä enemmän syventymään siihen ja että he lopulta persoonallisella antaumuksella ja iloisin mielin kiinnittyvät lujasti kutsumukseensa.

15. Filosofiset oppiaineet tulee opettaa siten, että opiskelijat ennen kaikkea johdatetaan perusteelliseen ja yhtenäiseen tietoon ihmisestä, maailmasta ja Jumalasta. Tällöin heidän pitää nojautua alati pätevään filosofiseen perintöön [29]. On kuitenkin otettava huomioon myös uudemman ajan filosofiset tutkimukset, varsinkin ne, joilla on huomattavampi vaikutus heidän omaan kansaansa, sekä modernien tieteiden kehitys. Siten opiskelijoiden tulee perehtyä hyvin nykyajan luonteenomaisiin ilmiöihin voidakseen asianmukaisesti valmistautua keskusteluun aikansa ihmisten kanssa [30].

Filosofian historiaa on opetettava niin, että opiskelijat oppivat ymmärtämään eri järjestelmien peruseriaatteen ja sitten omaksuvat sen, mikä niissä on oikeata, mutta osaa-
vat tunnistaa erehdysten juuret ja torjua ne.

Koko opetustavalla herätettäköön opiskelijoissa rakkaus huolelliseen totuuden etsimiseen, sen tutkimiseen ja oikeaksi todistamiseen samalla tunnustaen rehellisesti ihmisen tiedon rajat. Aivan erityisesti otettakoon huomioon filosofian läheinen yhteys todellisiin elämän ongelmiin ja kysymyksiin, jotka askarruttavat opiskelijoiden mieltä. Heitä tulee myös auttaa näkemään yhteys, joka vallitsee filosofisten perustelujen ja pelastuksen salaisuuksien välillä, joita teologiassa tarkastellaan uskon korkeammassa valossa.

16. Teologisia aineita on opetettava uskon valossa Kirkon opetusviran johdolla [31] siten, että nuoret opiskelijat ammentavat katolisen opin huolellisesti Jumalan ilmoituksesta, syventyvät siihen perusteellisesti, tekevät sen oman hengellisen elämänsä ravinnoksi [32] ja osaavat julistaa, selittää ja puolustaa sitä tulevassa papin palvelutehtävässään.

Erittäin huolellisesti heitä on opetettava tutkimaan pyhää Raamattua, jonka täytyy olla koko teologian sielu [33]. Asiaankuuluvan johdannon jälkeen heidät tulee huolellisesti perehdyttää eksegeettiseen menetelmään. Heidän on tutustuttava jumalallisen ilmoituksen pääteemoihin ja saatava herätteitä ja ravintoa päivittäiseen pyhien kirjojen lukemiseen ja mietiskelyyn [34].

Dogmaattisen teologian opetuksessa on ensin esitettävä itse raamatulliset teemat. Sitten opiskelijoille on opetettava, miten idän ja lännen kirkkoisät ovat edistäneet yksittäisten ilmoituksen totuuksien uskollista välittämistä ja kehitystä. Samoin heille tulee opettaa myöhempää dogmihistoriaa ja tällöin ottaa huomioon sen suhteet yleiseen kirkkohistoriaan [35]. Edelleen opiskelijoille pitää niin hyvin kuin mahdollista selittää pelastuksen salaisuudet kokonaisuudessaan, jotta he mietiskelyn avulla – pyhän Tuomaan opastuksella – oppisivat syvemmin perehtymään niihin ja ymmärtämään niiden keskinäisen yhteyden [36]. Heidät on opetettava näkemään niiden läsnäolo ja vaikutus liturgisissa toimituksissa [37] ja Kirkon koko elämässä. Lisäksi oppilaiden on opittava etsimään inhimillisten ongelmien ratkaisua ilmoituksen valossa, soveltamaan sen iäisiä totuuksia tämän maailman muuttuviin oloihin ja välittämään niitä sopivalla tavalla meidän aikamme ihmisille [38].

Samaten muutkin teologiset oppiaineet tulee uudistaa elävämmässä yhteydessä Kristuksen salaisuuteen ja pelastuksen historiaan. Erityistä huolenpitoa osoitettakoon moraaliteologian täydellistämiseen, jotta sen tieteellinen

esittäminen saisi enemmän ravintoa pyhän Raamatun opetuksesta ja siten valaisisi uskovien kutsumuksen suuruutta Kristuksessa ja heidän velvollisuuttaan tuottaa hedelmää rakkaudessa maailman elämän hyväksi. Edelleen kanonisen oikeuden käsittelyssä ja kirkkohistorian opettamisessa suunnattakoon katse Kirkon salaisuuteen sen mukaisesti, kuin tämän pyhän kirkolliskokouksen julkaisema dogmaattinen konstituutio "Kirkosta" esittää. Pyhää liturgiaa, jota on pidettävä todella kristillisen hengen ensimmäisenä ja välttämättömänä lähteenä, tulee opettaa siten, kuin konstituutio "Pyhästä liturgiasta" säättää artikkeleissa 15 ja 16 [39].

Ottaen asianmukaisesti huomioon paikalliset olosuhteet saatettakoon opiskelijat täydellisemmin tietoisiksi kirkkoista ja kirkollisista yhteisöistä, jotka ovat erossa Rooman Apostolisesta istuimesta, jotta he voisivat osaltaan edistää kaikkien kristittyjen ykseyden palauttamista tämän pyhän kirkolliskokouksen säädösten mukaan [40].

Heidät ohjattakoon myös tuntemaan muita uskontoja, joita esiintyy laajemmin kyseisillä seuduilla, jotta he paremmin tunnustavat sen, mikä niissä Jumalan sallimuksesta on hyvää ja oikeata, oppivat torjumaan erehdyksiä ja pystyvät välittämään täyden totuuden valon niille, joilla sitä ei ole.

17. Koska opillisen koulutuksen tarkoitus ei ole ainoastaan käsitteiden välittäminen, vaan sen on pyrittävä opiskelijoiden todelliseen ja sisäiseen kasvatukseen, opetusmenetelmiä pitää tarkistaa. Tämä koskee sekä luentoja, keskusteluja ja harjoituksia että myös opiskelijoiden yksityisen opiskelun ja pienissä ryhmissä tehtävän yhteistyön edistämistä. Huolehdittakoon tarkoin koko kasvatuksen yhtenäisyydestä ja perusteellisuudesta, vältettäköön liian suurta oppiaineiden ja luentojen lisäämistä. Jätettäköön sellaiset kysymykset käsittelemättä, joilla tuskin enää on

merkitystä, samoin kuin ne, jotka tulee siirtää ylempiin akateemisiin opintoihin.

18. Piispojen tehtävä on huolehtia siitä, että nuoria ihmisiä, jotka luonteeltaan, hyveiltään ja lahjakkuudeltaan ovat soveliaita, lähetetään erityisiin laitoksiin, tiedekuntiin tai yliopistoihin, jotta he siten valmistuvat papeiksi, jotka ovat saaneet perusteellisemmän tieteellisen koulutuksen pyhissä tieteissä ja muillakin tiedonaloilla, jotka näyttävät hyödyllisiltä ja pystyvät täyttämään apostolaatin erilaisia tarpeita. Heidän hengellistä ja pastoraalista opetustaan ei kuitenkaan saa millään tavalla laiminlyödä, varsinkin jos he eivät vielä ole saaneet pappisvihkimystä.

VI

VARSINAISEN PASTORAALISEN KOULUTUKSEN EDISTÄMINEN

19. Pastoraalinen huolenpito, jonka tulee sisältyä kaikkeen opiskelijoiden koulutukseen [41], vaatii myös, että heille opetetaan perusteellisesti tehtäviä, jotka erityisesti kuuluvat pyhään palveluvirkaan, ennen kaikkea katekeesia ja saarnaamista, liturgiaa ja sakramenttien jakamista, karitatiivista työtä, harhaan joutuneiden ja epäuskoisten kohtaamista sekä muita pastoraalisia tehtäviä. Heille opettakoon huolellisesti sielujen ohjaamisen taitoa, jotta he osaavat opastaa kaikkia Kirkon jäseniä ensi sijassa täysin tietoiseen ja apostoliseen kristilliseen elämään sekä säätynsä mukaisten velvollisuuksien täyttämiseen. Samanlaisella huolenpidolla heidän tulee oppia ohjaamaan sääntökuntiin kuuluvia miehiä ja naisia siten, että nämä pysyvät uskollisesti kutsumuksensa armossa ja vaeltavat eteenpäin sääntökuntansa hengessä [42].

Yleensä opiskelijoille tulee opettaa taitoja, jotka eniten hyödyttävät keskustelua toisten ihmisten kanssa, kuten kykyä kuunnella heitä ja rakkauden hengessä keskustella

avoimesti heidän kanssaan ihmiselämän erilaisissa tilanteissa [43].

20. Opetettakoon heitä myös käyttämään apuvälineitä – jotka voivat olla pedagogisia, psykologisia ja sosiologisia [44] – oikeiden menetelmien ja kirkollisen auktoriteetin sääntöjen mukaisesti. Samoin opiskelijoita ohjattakoon huolellisesti herättämään ja edistämään maallikoiden apostolista toimintaa [45] sekä kannustamaan erilaisia tehokkaampia apostolaatin muotoja. Heidän tulee olla todella katolisen hengen elähdyttämiä, niin että he tottuvat näkemään oman hiippakuntansa, kansansa tai riituksensa rajojen ylitse ja oppivat vastaamaan koko Kirkon tarpeista, alati valmiina julistamaan evankeliumia kaikkialla [46].

21. Koska opiskelijoiden pitää oppia harjoittamaan apostolaattia – ei ainoastaan teoreettisesti vaan myös käytännössä – ja kyetä toimimaan sekä omalla vastuulla että yhteistyössä, heidän pitää jo opiskelun kuluessa ja lomienkin aikana perehtyä pastoraaliseen käytäntöön sopivien harjoitusten kautta. Nämä harjoitukset tulee järjestää aina opiskelijoiden iän ja paikallisten olosuhteiden mukaan piispojen viisasta harkintaa noudattaen, järjestelmällisesti ja pastoraalityössä kokeneiden ohjauksessa. Tällöin on aina muistettava ylikuonnollisen avun ratkaiseva voima [47].

VII

KOULUTUKSEN TÄYDENTÄMINEN VARSINAISEN OPISKELUN JÄLKEEN

22. Pappien koulutusta on juuri nyky-yhteiskunnan tarpeiden vuoksi jatkettava ja täydennettävä vielä seminaariopintojen päätyttyäkin [48]. Piispainkokousten täytyy siksi löytää kussakin maassa soveliaita välineitä, kuten esimerkiksi pastoraali-instituutteja, jotka toimivat yhteis-

työssä hyvin valittujen seurakuntien kanssa, sekä säännöllisesti pidettäviä kokouksia ja sopivia harjoituksia. Niiden avulla nuorempaa papistoa tulee ohjata asteittain hengellisessä, älyllisessä ja pastoraalisessa mielessä aitoon papilliseen elämään ja apostoliseen toimintaan ja niiden tulee jatkuvasti olla uudistumisen ja täydellistymisen lähteenä.

PÄÄTÖS

Tämän pyhän kirkolliskokouksen isät jatkavat Trenton kirkolliskokouksen työtä siirtäessään luottavaisesti seminaarien esimiehille ja opettajille tehtävän kasvattaa tulevia Kristuksen pappeja sen uudistuksen hengessä, jonka tämä pyhä kirkolliskokous on pannut alulle. Papilliseen palveluvirkaan valmistautuvia he kehottavat pontevasti elämään tietoisina siitä, että heidän käsiinsä on uskottu Kirkon toivo ja sielujen pelastus. Ottakoot he halukkaasti vastaan tämän dekreetin säädökset ja tuottakoot runsaita, alati pysyviä hedelmiä.

Tämän dekreetin kokonaisuudessaan ja yksityiskohdissaan ovat kirkolliskokouksen isät hyväksyneet. Ja sen apostolisen vallan nojalla, jonka olemme saanut Kristukselta, me yhdessä kirkolliskokouksen isien kanssa hyväksyimme, vahvistamme ja säädamme niin Pyhässä Hengessä ja määräämme, että Jumalan kunniaksi julistetaan sitä, minkä kirkolliskokous on säätänyt.

Roomassa, pyhän Pietarin istuimen luona,
lokakuun 28. päivänä 1965

Minä Paavali, katolisen Kirkon piispa

(kirkolliskokouksen isien allekirjoitukset)

VIITTEET

- 1 Koko Jumalan kansan kehitys on itse Kristuksen tahdon mukaan suuresti riippuvainen pappien palvelutehtävästä. Tämä ilmenee niistä sanoista, joilla Herra asetti apostolit, heidän seuraajansa ja työtoverinsa evankeliumin julistajiksi, valitun uuden kansan esimiehiksi ja Jumalan salaisuuksien huoneenhaltijoiksi. Tämän vahvistavat myös kirkkoisien ja pyhimysten sanat sekä Kirkon ylipaimenten toistuvat lausunnot. Vrt. varsinkin Pius X:n kehotuskirje papistolle *Haerent animo*, 4.8.1908: S. Pii X Acta IV, 237-261; Pius XI, kiertokirje *Ad catholici Sacerdotii*, 20.12.1935: AAS 28 (1936), erityisesti 37-52; Pius XII, apostolinen kehotuskirje *Menti Nostrae*, 23.9.1950: AAS 42 (1950), 657-702; Johannes XXIII, kiertokirje *Sacerdotii Nostri primordia*, 1.8.1959: AAS 51 (1959), 545-579; Paavali VI, apostolinen kirje *Summi Dei Verbum*, 4.11.1963: AAS 55 (1963), 979-995.
- 2 Koko pappien koulutus, siis seminaarin järjestäminen, hengellinen opetus, opinto-ohjelma, opiskelijoiden yhteinen elämä ja järjestys sekä pastoraalinen harjoittelu, on sopeutettava paikallisiin olosuhteisiin. Tämän sopeuttamisen pääperiaatteista tulee piispainkokousten päättää hiippakuntapappien osalta ja sääntökuntien esimiesten sääntökuntapappien osalta. Vrt. sääntökuntien kongregatio, apostolinen konstituutio *Sedes Sapientiae* ja siihen liitetyt yleiset säännöt, art. 19, 2. painos, Rooma 1957, s. 38ss.
- 3 Tällä hetkellä Kirkkoa koettelevien erityisten huolenaiheiden joukossa on kutsumusten vähäinen määrä ensisijainen miltei kaikkialla. Vrt. Pius XII, apostolinen kehotuskirje *Menti Nostrae*: ”Pappien lukumäärä sekä katolisilla seuduilla että lähetysmaissa on kasvaviin tarpeisiin nähden enimmäkseen riittämätön”: AAS 42 (1950), 682; Johannes XXIII: ”Pappis- ja luostarikutsumusten ongelma on paavin päivittäinen huolenaihe..., se on hänen hartaan rukouksensa kohde,

- hänen sielunsa palava kaipaus.” Puhe ensimmäisessä kansainvälisessä sääntökuntakutsumusten kongressissa 16.12.1961: AAS 54 (1962), 33.
- 4 Pius XII, apostolinen konstituutio *Sedes Sapientiae*, 31.5.1956: AAS 48 (1956), 357; Paavali VI, apostolinen kirje *Summi Dei Verbum*, 4.11.1963: AAS 55 (1963), 984ss.
- 5 Vrt. erityisesti Pius XII, *motu proprio Cum nobis* ”paavillisen pappiskutsumustyön perustamisesta Seminaari- ja yliopistopintojen kongregaatiossa”, 4.11.1941: AAS 33 (1941), 479 (yhdessä saman kongregaation 8.9.1943 julkaisemien säädösten ja ohjeiden kanssa); *motu proprio Cum supremae* ”paavillisesta työstä luostarikutsumuksia varten”, 11.2.1955: AAS 47 (1955), 266 (yhdessä Sääntökuntien kongregaation julkaisemien säädösten ja ohjeiden kanssa, 298-301); Vatikaanin II kirkolliskokous, dekreetti *Perfectae caritatis*, 24; dekreetti *Christus Dominus*, 15.
- 6 Vrt. Pius XII, apostolinen kehotuskirje *Menti Nostrae*, 23.9.1950: AAS 42 (1950), 685.
- 7 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio *Lumen gentium*, 28: AAS 57 (1965), 34.
- 8 Vrt. Pius XI, kiertokirje *Ad catholici sacerdotii*, 20.12.1935: AAS 28 (1936), 37. ”Erittäin huolellisesti täytyy valita esimiehet ja professorit... Antakaa seminaareille pappeja, joilla on suurimmat hyveet; älkää myöskään pelätkö tuoda heitä näennäisesti tärkeämmistä tehtävistä, joita ei todellisuudessa kuitenkaan voida verrata tähän perustavaa laatua olevaan ja korvaamattomaan tehtävään.” Tätä periaatetta parhaiden valitsemisesta myös Pius XII painottaa apostolisessa kirjeessään Brasilian piispoille 23.4.1947: *Discorsi e Radiomessaggi IX*, 579-580.
- 9 Yhteisestä velvollisuudesta avustaa innokkaasti seminaareja vrt. Paavali VI, apostolinen kirje *Summi Dei Verbum*, 4.11.1963: AAS 55 (1963), 984.
- 10 Vrt. Pius XII, apostolinen kehotuskirje *Menti Nostrae*, 23.9.1950: AAS 42 (1950), 684; vrt. myös Sakramenttien kongregatio, kiertokirje *Magna equidem* paikallisille ordinariuksille, 27.12.1935, 10. Sääntökuntalaisista vrt. yleiset ohjeet apostolisen konstituution *Sedes Sapientiae* yhteydessä, 31.5.1956, art. 33. Paavali VI, apostolinen kirje *Summi Dei Verbum*, 4.11.1963: AAS 55 (1963), 987ss.
- 11 Vrt. Pius XI, kiertokirje *Ad catholici sacerdotii*, 20.12.1935: AAS 28 (1936), 41.

- 12 Säädetään, että kaikki piispat, joita asia koskee, osallistuvat alueellisten tai kansallisten seminaarien sääntöjen laatimiseen; siten kumotaan canon 1357, § 4 CIC.
- 13 Vrt. Pius XII, apostolinen kehotuskirje Menti Nostrae, 23.9.1950: AAS 42 (1950), 674; Seminaarien ja yliopisto-opintojen kongregaatio, La Formazione spirituale del candidato al sacerdozio, Città del Vaticano 1965.
- 14 Vrt. Pius X, kehotuskirje papistolle, Haereant animo, 4.8.1908: S. Pii X Acta, IV, 242-244; Pius XII, apostolinen kehotuskirje Menti Nostrae, 23.9.1950: AAS 42 (1950), 659-661; Johannes XXIII, kiertokirje Sacerdotii Nostri primordia, 1.8.1959: AAS 51 (1959), 550ss.
- 15 Vrt. Pius XII, kiertokirje Mediator Dei, 20.11.1947: AAS 39 (1947), 547ss. ja 572s.; Johannes XXIII, apostolinen kehotuskirje Sacrae laudis, 6.1.1962: AAS 54 (1962), 69; Vatikaanin II kirkolliskokous, konstituutio Sacrosanctum Concilium, § 16 ja 17: AAS 56 (1964), 104ss.; Riittien kongregaatio, Instructio ad executionem Constitutionis de Sacra Liturgia recte ordinandam, 26.9.1964, 14-17: AAS 56 (1964), 880ss.
- 16 Vrt. Johannes XXIII, kiertokirje Sacerdotii Nostri primordia: AAS 51 (1959), 559ss.
- 17 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio Lumen gentium, 28: AAS 57 (1965), 35ss.
- 18 Augustinus, In Joannem tract. 32, 8: PL 35, 1646.
- 19 Vrt. Pius XII, apostolinen kehotuskirje Menti Nostrae: AAS 42 (1950), 662s., 685, 690; Johannes XXIII, kiertokirje Sacerdotii Nostri primordia: AAS 51 (1959), 551-553, 556ss.; Paavali VI, kiertokirje Ecclesiam suam, 6.8.1964: AAS 56 (1964), 634ss.; Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio Lumen gentium, varsinkin 8: AAS 57 (1965), 12.
- 20 Vrt. Pius XII, kiertokirje Sacra Virginitas, 25.3.1954: AAS 46 (1954), 165ss.
- 21 Vrt. Cyprianus, De habitu virginum, 22: PL 4, 475; Ambrosius, De virginibus I, 8, 52; PL 16, 202s.
- 22 Vrt. Pius XII, apostolinen kehotuskirje Menti Nostrae: AAS 42 (1950), 663.
- 23 Vrt. Pius XII, kiertokirje Sacra Virginitas, 25.3.1954: AAS 46 (1954), 170-174.
- 24 Vrt. Pius XII, apostolinen kehotuskirje Menti Nostrae, AAS 42 (1950), 664 ja 690ss.
- 25 Vrt. Paavali VI, apostolinen kirje Summi Dei Verbum, 4.11.1963: AAS 55 (1963), 991.

- 26 Vrt. Pius XII, apostolinen kehotuskirje *Menti Nostrae*, AAS 42 (1950), 686.
- 27 Vrt. Paavali VI, apostolinen kirje *Summi Dei Verbum*, 4.11.1963: AAS 55 (1963), 993.
- 28 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio *Lumen gentium*, 7 ja 28: AAS 57 (1965), 9-11, 33.
- 29 Vrt. Pius XII, kiertokirje *Humani Generis*, 12.8.1950: AAS 42 (1950), 571-575.
- 30 Vrt. Paavali VI, kiertokirje *Ecclesiam suam*, 6.8.1964: AAS 56 (1964), 637ss.
- 31 Vrt. Pius XII, kiertokirje *Humani Generis*, 12.8.1950: AAS 42 (1950), 567-569; puhe *Si diligis*, 31.5.1954: AAS 46 (1954), 314ss.; Paavali VI, Puhe paavillisessa Gregoriana-yliopistossa, 12.3.1964: AAS 56 (1964), 364ss.; Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio *Lumen gentium*, 25: AAS 57 (1965), 29-31.
- 32 Vrt. Bonaventura, *Itinerarium mentis in Deum*, alkulause, 4: "Älköön kukaan luulko, että hänelle riittää lukeminen ilman ymmärtämistä, mietiskely ilman antaumusta, tutkimus ilman kunnioitusta, avarakatseisuus ilman innostusta, ahkeruus ilman hurskautta, tiede ilman rakkautta, älykkyyys ilman nöyryyttä, opiskelu ilman Jumalan armoa, havaintokyky ilman Jumalan innoittamaa viisautta (*Bonaventura, Opera Omnia, V, Quaracchi 1891, 296*).
- 33 Vrt. Leo XIII, kiertokirje *Providentissimus Deus*, 18.11.1893: ASS 26 (1893-94), 283.
- 34 Vrt. Paavillinen raamattukomissio, *Instructio de Sacra Scriptura recte docenda*, 13.5.1950: AAS 42 (1950), 502.
- 35 Vrt. Pius XII, kiertokirje *Humani Generis*, 12.8.1950: AAS 42 (1950), 568ss. "... pyhien lähteiden opiskelusta pyhät tieteet saavat alati nuorentavaa voimaa, kun taas mietiskely, joka laiminlyö uskon sisällön jatkuvan tutkimisen, jää kokemuksen mukaan hedelmättömäksi."
- 36 Vrt. Pius XII, puhe seminaristeille, 24.6.1939: AAS 31 (1939), 247: "Totuuden etsimisen ja levittämisen intoa ei pyhän Tuomaan opin suosittaminen suinkaan vahingoita vaan pikemminkin kannustaa ja ohjaa varmuudella." Paavali VI, Puhe paavillisessa Gregoriana-yliopistossa, 12.3.1964: AAS 56 (1964), 365: "(Professorien)... tulee kuunnella kunnioittaen kirkonopettajien ääntä, joiden joukossa pyhällä Tuomas Akvinolaisella on erikoisasema. Tämän enkelimäisen opettajan hengenvoima on valtava, hänen totuudenrakkautensa

- on vilpiton ja hänen viisautensa korkeimpien totuuksien tutkimisessa, selittämisessä ja sopivimmalla tavalla yhdistämisessä on erittäin suuri. Siksi hänen opetuksensa on tehokkain väline, ei ainoastaan varmistettaessa uskon perustuksia, vaan myös silloin, kun on hyödyllisesti ja luottavasti korjattava terveen kehityksen hedelmiä.” Vrt. myös puhe VI kansainvälisen tomistisen kongressin osanottajille, 10.9.1965: AAS 57 (1965), 788–792.
- 37 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, konstituutio Sacrosanctum Concilium, 7 ja 16: AAS 56 (1964), 100s. ja 104s.
- 38 Vrt. Paavali VI, kiertokirje Ecclesiam suam, 6.8.1964: AAS 56 (1964), 640ss.
- 39 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, konstituutio Sacrosanctum Concilium, 10, 14, 15, 16. Riittien kongregaatio, Instructio ad executionem Constitutionis de Sacra Liturgia recte ordinandam, 26.9.1964, 11 ja 12: AAS 56 (1964), 879ss.
- 40 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, dekreetti Unitatis redintegratio, 1, 9, 10: AAS 57 (1965), 90 ja 98ss.
- 41 Täydellinen sielunhoitajan malli voidaan saada uudemmissa paavien asiakirjoista, jotka puhuvat yksityiskohtaisesti pappien elämästä, lahjoista ja koulutuksesta, varsinkin: Pius X, kehotus papistolle Haerent animo, 4.8.1908: S. Pii Acta IV, 237ss.; Pius XI, kiertokirje Ad catholici sacerdotii: ASS 28 (1936), 5ss.; Pius XII, apostolinen kehotuskirje Menti Nostrae: AAS 42 (1950), 657ss.; Johannes XXIII, kiertokirje Sacerdotii Nostri primordia: AAS 51 (1959), 545ss.; Paavali VI, apostolinen kirje Summi Dei Verbum: AAS 55 (1963), 979ss. Monia lausumia pastoraalisesta koulutuksesta on myös kiertokirjeissä Mystici Corporis (1943), Mediator Dei (1947), Evangelii Praecones (1951), Sacra Virginitas (1954), Musicae Sacrae Disciplina (1955), Princeps Pastorum (1959) sekä apostolisesta konstituutiosta sääntökuntalaisille Sedes Sapientiae (1956). Pius XII, Johannes XXIII ja Paavali VI valaisivat myös monesti hyvän paimenen hahmoa puheissaan seminaarien opiskelijoille ja papeille.
- 42 Evankelisten neuvojen lupauksiin perustuvan säädyn merkityksestä vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio Lumen gentium, 6. luku: AAS 57 (1965), 49-53; Dekreetti Perfectae caritatis.
- 43 Vrt. Paavali VI, kiertokirje Ecclesiam suam, 6.8.1964: AAS 56 (1964), kokonaan, varsinkin 635ss. ja 640ss.

- 44 Vrt. varsinkin Johannes XXIII, kiertokirje Mater et Magistra, 15.5.1961: AAS 53 (1961), 401ss.
- 45 Vrt. erityisesti Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio Lumen gentium, 33: AAS 57 (1965), 39.
- 46 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio Lumen gentium, 17: AAS 57 (1965), 20ss.
- 47 Hyvin monet paavien asiakirjat varoittavat ponnekkaasti vaarasta laiminlyödä pastoraalilyössä yliluonnollista päämäärää ja väheksyä ainakin käytännössä yliluonnollisia apuneuvoja; vrt. erityisesti viitteessä 41 suositeltuja asiakirjoja.
- 48 Pyhän istuimen uudemmat asiakirjat pyytävät hartaasti huolehtimaan vastaviihityistä papeista; niistä on mainittava ennen kaikkea: Pius XII, motu proprio Quandoquidem, 2.4.1949: AAS 41 (1949), 165–167; apostolinen kehotuskirje Menti Nostrae, 23.9.1950: AAS 42 (1950); apostolinen konstituutio sääntökuntalaisista Sedes Sapientiae, 31.5.1956 ja siihen liittyvät yleiset säädökset; puhe papeille seminaarissa "Convictus Barcinonensis", 14.6.1957: Discorsi e Radiomessaggi XIX, 271-273; Paavali VI: puhe Veronan hiippakunnan "Gian Matteo Giberti" -instituutin papeille, 11.3.1964: L'Osservatore Romano, 13.3.1964..